

**Umjetnička
ravnateljica
Dubrovačkih
ljetnih igara
Martina
Filjak o 75.
festivalskoj
sezoni i
budućim
planovima**

Koliko god to bilo teško, programe Igara uz puno upornosti treba vraćati na gradske ulice i trgove

Sigurno je pak kako su ovo ljeto obilježile vrhunske glumačke, glazbene i plesачke izvedbe i to u jednom intenzitetu i količini kojoj se s organizacijske strane trebamo radovati

PIŠE: BRUNO LUCIĆ
SNIMIO: ROMANO GROZIĆ

Nije nepoznata festivalskoj publici ni Dubrovčanima jer je kao pianistica nastupala na Festivalu, ali je ipak Martina Filjak kao nova umjetnička ravnateljica Dubrovačkih ljetnih igara dobila neku sasvim novu perspektivu i veliku odgovornost.

Iza nje i njezinog umjetničkog tima, ravnateljice dramskog programa Senka Bulić i pomoćnika intendantice za produkciju Marina Kaporela, su obljetničke, 75. Dubrovačke ljetne igre. Još jedno festivalsko (i meteorološko) ljeto je završilo, dojmovi su se (skoro) slegli, a za

Dubrovački se Filjak osvrnula na 75. Igre i na buduće planove.

Veliko bogatstvo

Postali ste nasljednicom Dore Ruždjak Podolski na čelu umjetničkog vodstva Igara, zašto niste intendantica a jeste umjetnička ravnateljica? Zašto je bilo važno promi-

jeniti ime funkcije?

Hvala vam što ste to primijetili. U konstelaciji u kojoj imamo ravnateljicu ustanove, koja već dugi niz godina upravlja svim (izuzetno) zahtjevnim aspektima organizacije, iluzorno bi bilo prihvatiti naziv 'intendantice'. Znajući koje sve dužnosti, obveze i na koncu terete nose in-

tendantica kazališnih kuća - jedna je od njih i naša ravnateljica drame, Senka Bulić koja obnaša funkciju intendantice HNK u Varaždinu, smatrala sam da je naziv funkcije 'umjetnička ravnateljica' daleko više u skladu s realnom konstelacijom te u njemu ima i značajan element poštovanja za teret odgovor-

nosti koji snosi ravnateljica ustanove.

Prošla Vam je prva, jubilara 75. festivalna sezona na čelu Igara. Što ste naučili o Igrama, a što o sebi u ovom proteklom razdoblju?

Pretenciozno bi bilo reći da se o Igrama može naučiti dovoljno u samo jednoj sezoni a možda i nikada s obzirom na to da su neprestano vrelo informacija - a niti o samome sebi. Učenje o Igrama moglo bi potrajati cijeli jedan životni vijek jer zaista govorimo o tolikome kulturološkom, povijesnom, društvenom bogatstvu. Ono što sam u prvom redu naučila o sebi jest, da mi je tijekom samog trajanja Festivala bilo mnogo više stalo do umjetnika i njihovih izvedbi no što sam to u početku mogla pretpostaviti. Bilo mi je izuzetno stalo do svakog programa, do svakog glazbenika ili glumca, do 'milijun' pitanja osjeća li se dovoljno dobro kako bi u datom trenutku mogla/mogao dati najbolje od sebe do toga da sam (ponekad jedva) disala s njima u svakoj izvedbi. Znala sam da ću kao izvedbeni umjetnik imati osjećaja i podrške

i sućuti za kolege, ali nisam znala da će to biti u tolikoj mjeri. Također, sve do ovog ljeta nisam bila u potpunosti osvjestila koliko volim Grad, koliko sam duboko zaljubljena u svaku vizuru i u svaki kamen i koliko, ovisno o dobu dana, svjetlosti, načinu na koji zalazi sunce iste vizure i prizori svakim danom postaju novi, poznati a opet nikad viđeni tim očima i koliku magiju odašilju.

Koliko ste zadovoljni realiziranim programom?

Stupiti u funkciju te u prvoj godini mandata imati značajnu 75 obljetnicu bilo je naravno izuzetno zahtjevno i stavilo je na nas svih dodatnu odgovornost. Mislim da nam je svima, a meni pogotovo, potrebna mala vremenska distanca od nekoliko tjedana ali i emotivni odmak od nekoliko otkucaja srca i dubokih udaha kako bi se smireno i racionalno uistinu mogli sagledati dojmovi i počeli zbrajati plusevi i minusevi. U ovom je trenutku svega nekoliko tjedana po završetku to jedino i zdravo.

Vrhunske izvedbe

Prije ste doživljavali Festival kao gostujuća umjetnica, a sad se s publikom susrećete usasvim novoj ulozi pa ste tim više i češće izloženi izravnim komentarima na cjelokupan program. Kako se nosite s kritikama i s tom izravnošću?

Mislim da sam kao umjetnica apsolutno navikla da, jednom kad predam program na kojem sam radila, on apsolutno nastavlja svoj život i svoj put u očima, ušima i srcima promatrača. Razlika je ovaj put što programe ne izvodim sama, niti sam to iz principa željela. 'Nije se rodio tko bi svakom ugodio' izraz je koji sam ovog ljeta naučila. Možda je pak realistično znati da festival koji ima toliko različitih programa i događaja neće moći uvijek svakim programom u svojoj cijelosti ugoditi svakome. Kada bi pak unutar te široke lepeze mogućnosti svaki gledatelj ipak pronašao ponešto za sebe, doživio nešto gdje će mu se srce otvoriti i brže zakucati, dobio želju da pogleda još jednu predstavu, poslušati još jedan koncert, na temperaturi od +35 sazna nešto više - to bi bilo pozitivno. Sigurno je pak kako su ovo ljeto obilježile vrhunske glumačke, glazbene i plesne izvedbe i to u jednom intenzitetu i količini kojoj se s organizacijske strane trebamo radovati.

Najavila je ministrica kako će se Igre financira-

ti i preko konzorcija hrvatskih narodnih kazališta, kakve mogućnosti to otvara Festivalu?

Naravno, došla je ta vjest i do mene te tek trebamo vidjeti koje će nam to mogućnosti u bližoj budućnosti pružiti. Kada bi to značilo da imamo određenu slobodu pri biranju gostovanja a solidna količina financijske baze ostaje u prostoru koji čuvamo za vlastite, ekskluzivne produkcije i recimo festivalski dramski ansambl, to bi moglo biti vrlo pozitivno. Ali, dok ne dobijemo konkretne detalje, više od ovoga niti ne mogu reći.

Udah i izdah s umjetnosti

Izvedbom "Ekvinocija" otkriven je novi festivalski prostor. Postoji li od važnosti i mogućnosti da se nekad kulturni festivalski javni prostori, gradski trgovi 'otmu' turizmu i gastronomiji i opet, bar na kratko, stave na raspolaganje kulturi, Igrama?

Programe Igara apsolutno treba, uz veliku dozu strpljenja, upornosti, dobre namjere i volje vraćati na gradske ulice i trgove, koliko god to u turističkoj situaciji (koja nam je svima dobro poznata i više puta diskutirana) bilo teško. Već ovog ljeta taj poznati šušur koji smo dobili s probama i "Ekvinocija" i "Kafetarije", ljudi koji prolaze kraj glumaca, kraj tribina, koji nastoje uloviti dio probe ili dio koncerta stvorio je atmosferu da Grad odiše umjetnosti i da se tamo događa nešto važno. Osjećam da nikada ne bismo trebali dozvoliti da Grad izgubi upravo taj udah i izdah s umjetnosti, s umjetnicima koji u Grad dolaze i s njim dišu i žive tu cijelu jednu festivalsku sezonu i da se za to itekako vrijedi boriti. To je nešto toliko unikatno i posebno, s toliko bazom u povijesti, nešto na čemu trebamo biti ponosni i sto zajedno na sve moguće načine trebamo zaštititi. Naravno - i u budućnosti će se tražiti naslovi koji će odgovarati redateljskim imenima i konceptu Igara te se potom za njih tražiti odgovarajuće lokacije.

Primijetio je Luka Peroš kako su Igre, gledajući kazališnu stranu priče, izgubile na međunarodnoj vidljivosti. Kako u kazališnom smislu povećati vidljivost Igara, je li ključ u pozivanju razvikanih glumačkih imena kao što je to bilo ove godine?

Postoji to nepisano pravilo kako je glazbeni program vrlo međunarodan a dramski 'samo za domaće' - a takva su nepisana pravila nešto što vrlo

brzo može postati klopka. Naravno da od samog početka, pritom mislim na početne razgovore s ravnateljicom dramskog programa, Senkom Bulić, razmišljamo kako i na koji način se barem donekle otvoriti međunarodnim suradnjama i u samoj srži dramskog dijela festivala. Unutar prve godine i relativno ograničenog vremena za pripremu programa najefikasniji je način da se to dogodi bio povlačenje naših međunarodno istinski afirmiranih glumaca koji su se svi redom odazvali na najpozitivniji mogući način, pun lju-

Programske su stavke zacrtane već nekoliko mjeseci te se sada nalazimo u finalnoj fazi definicije. Opet će postojati nit vodilja, princip po kojem se ravnaju svi svjetski festivali, najavljuje Filjak

bavi za Grad i za Igre. To su Zrinka Cvitešić, Goran Višnjić i Luka Peroš kojima smo se svi istinski ve-

Umjetnička ravnateljica DLJI Martina Filjak

Sadržaji za najmlađe

Osim jedne predstave za djecu i predstavljanje slikovnice, na Igrama nije bilo sadržaja za najmlađe. Odustajete li od 'odgajanja publike' koje je uvelo prethodno vodstvo?

Uz predstavu za djecu i slikovnicu imali smo i dva koncerta namijenjena najmlađima, oba odlično popunjena i dupkom puna do posljednjeg mjesta. Jedan je od njih bio Svjetski Jazz Orkestar Glazbene Mladeži koji je na Lovrjencu uistinu izazvao ovacije a drugi donacijski koncert 'Mladi za Mlade' održan pri samom kraju Festivala a na kojem su pored 2 dobitnika nacionalnih nagrada nastupili i prvonagrađeni učenici Umjetničke škole Luke Sorkočevića u donacijskom koncertu namijenjenom upravo njima. Naime, sav prihod od kupljenih ulaznica, kao i donacija, namijenjen je za podršku mladim glazbenicima Umjetničke škole Luke Sorkočevića, da im omogućimo sudjelovanje na nacionalnim i regionalnim natjecanjima. Račun za donacije otvoren je još do kraja rujna, stoga, ako ste propustili ovaj sjajan koncert, još možete donirati i podržati naše mlade talente. Rekla bih da smo time imali ukupno 4 događaja namijenjenih najmlađima - nešto što je apsolutno potrebno i sto ćemo svakako nastaviti u budućnosti. Rekavši to - osobno nisam obožavatelj naziva poput 'razvoj publike' i 'odgajanje publike', pogotovo ne u Gradu koji ima 100 godina star Orkestar i 75 godina Igara. Naša je etička, ljudska i društvena obaveza dio javnih sredstava namijeniti programu za najmlađe kako bismo im i tijekom ljetnih mjeseci pružili sadržaj koji ih može zaokupiti i inspirirati i to ćemo činiti i dalje. Poveća li to šanse da jednog dana postanu redovita publika, to je samo plus. Ali, općenito osjećam da bi se programi i sadržaji za djecu trebali raditi obavezno, puna i otvorena srca i bez suvišnih kalkulacija. U tu svrhu apliciramo i na EU Fondove kako bismo u okviru suradnji s europskim zemljama mogli osmišljavati budući pristup i obiteljskom kazalištu i sadržajima za najmlađe.

selili i beskrajno smo im zahvalni. Ne treba pritom u drugi plan stavljati niti ostale glumce čije su izvedbe uvijek i redom bile na visokom nivou. Kuhaju li se u našem loncu s programom za 2025. kakve druge ideje, ostaje vidjeti i pričekati objavu tog programa.

Programska nit vodilja

Bili trebalo u koncepciji Igara razmišljati o programu i o 'off-programu' kako bi se napravila jasna razlika između koncerta za Dvor i onih koji su za taracu Revelina ili atrij Sponze?

Ovogodišnji off program zvao se World Music i Jazz te je koncepcijski sadržavao četiri koncerta (Svjetski Jazz Orkestar Glazbene Mladeži, Ibrica Jusić, Dina & Mel te Cristina Aguilera Flamenco Trio).

Sljedeću godinu Folklorni ansambl Lindo obilježava 60., a Dubrovački simfonijski orkestar 100. godišnjicu postojanja. Hoćete li pozvati domaće i strane poznate dirigente i soliste koji su nastupali s Orkestrom?

Uistinu su to važne obljetnice koje već godinu dana imam na umu i stalno ističem i koje će nam biti veliki fokus u 2025. kako bismo ih dostojno obilježili. Činjenica i da Ansambl Lindo ulazi u značajnu 60. obljetnicu a Dubrovački Simfonijski Orkestar u fantastičnu 100. obljetnicu stavlja dodatnu važnost na bogatu kulturnu tradiciju u Gradu na koju samo možemo biti ponosni i uvijek ju iznova isticati.

Ni na jednom koncertu na 75. Igrama Dvor nije bio dupkom pun. Zašto su koncerti na Igrama slabije posjećeni? Recimo, prva večer festivala Stradun Classica odmah nakon zatvaranja Igara bila je ispunjena, prepunjena publikom. Kako to objašnjavate?

Imali smo više sjajno posjećeni koncerta; koncerti DSO-a su uvijek bili rasprodani, a potpuno su bili rasprodani i koncerti Ibrice Jusića, Flamenco Tria te Jazz Orkestra te se za njih tražila i ulaznica više. Pored toga je bilo i više koncerata koji su izazvali interes publike i vrlo dobru posjećenost. Velik je interes bio i za koncert dua Genero - Grazio, Renauda Capuçona, Papandopulo Kvarteta te pijanista Pierre-Laurent Aimarda. Činjenica da se i nakon Igara sezona koncerata u Dubrovniku uspješno nastavila može me samo veseliti.

Jesu li osnovne pro-

gramske stavke za sljedeću, 76. festivalsku sezonu spremne, što publika već sad može očekivati? Hoće li opet postojati nit vodilja, zadana tema?

Programske su stavke zacrtane već nekoliko mjeseci te se sada nalazimo u finalnoj fazi definicije. Opet će postojati nit vodilja, princip po kojem se ravnaju svi svjetski festivali te ćemo ju ponovno držati fleksibilnom. Kada bi svi programi slijepo slijedili nit vodilju do posljednjeg detalja, bili bismo u opasnosti da se razvije programska monotonija a to nije nešto sto si možemo dozvoliti u 47 festivalskih dana. Misao vodilja kao njezin zajednički nazivnik koji programe povezuje u jedan slijed je nešto što nas svih svakako inspirira.

Najavila je ravnateljica Ivana Medo Bogdanović kako se "Ekvinocijo" reprizira dogodine, što je s drugim dramskim naslovima i koliko ste otvoreni za koprodukcije?

Koprodukcije su nešto za što smo svakako otvoreni ali, kao što znate, ovisno o nizu pregovaračkih varijabli. Za ostatak bih sačekala objavu programa.

Moderan festival

Razmišljate li u glazbenom dijelu programa o gostovanju neke filharmonije ili izvedbi komorne opere na Igrama?

Od samog početka istinski sanjam i priželjkujem jedno i drugo. No, s obzirom na to da Grad nema koncertnu dvoranu, da tražimo financijsku ravnotežu između želja i mogućnosti a obojespomenuto je značajna investicija, smatram to odlukom koja se ne može donijeti preko noći i koja mora biti pažljivo izvagana kako bi se polučio maksimalan uspjeh a financijska investicija bila opravdana.

U kojem smjeru ćeterazvijati Festival?

Želim da Dubrovačke ljetne Igre budu moderan europski i svjetski festival duboko ukorijenjen u tradiciji, povijesti i svojim tradicionalnim vrijednostima te da ima svoje jasno vidljivo i više nego zasluženo mjesto na krajoliku sličnih svjetskih festivala. Pored nastojanja da s dobivenim sredstvima program bude što je moguće kvalitetniji, te promišljanja o ravnoteži želja i mogućnosti veliki će nam fokus biti na održavanju i podržavanju snažnog identiteta samoga Grada u okviru programa Dubrovačkih ljetnih Igara te traženje simbioze i sinergije s nizom sjajnih kulturnih institucija prisutnih u Gradu.